

УДК 65.012.25-047.44

Матросова Л.М., професор, доктор економічних наук,

Зайцева Л.О., аспірант,

ЛНУ імені Тараса Шевченка, м. Луганськ

**АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ
ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ**

У статті узагальнено наукові підходи до визначення поняття «економічний потенціал», розглянуто та систематизовано складові потенціалу підприємства за його видами, зазначено інструменти впливу на складові, що дозволяють ефективно використовувати економічний потенціал, наведено систему показників, що оцінюють потенціал підприємства.

Ключові слова: економічний потенціал підприємства, складові потенціалу, ресурси підприємства.

В статье обобщены научные подходы к определению понятия «экономический потенциал», рассмотрены и систематизированы составляющие потенциала предприятия по его видам, указаны способы влияния на составляющие, позволяющие эффективно использовать экономический потенциал, приведена система показателей, оценивающих потенциал предприятия.

Ключевые слова: экономический потенциал предприятия, составляющие потенциала, ресурсы предприятия.

The article summarizes the scientific approaches to the definition of "economic potential", reviewed and systematized enterprise potential constituents for his views, the instruments of influence on components that allow effective use of the economic potential, the system of variables to evaluate the potential of the company.

Keywords: economic potential of the company, components of potential, resources company.

Постановка проблеми. У ринковій економіці конкурентоспроможність підприємства залежить від величини його економічного потенціалу. Побудувати ефективні, адаптовані до конкретних умов розвитку, виробничі відносини та розробити механізми управління підприємством стає можливим

лише при всебічному, комплексному та системному дослідженні такої категорії, як економічний потенціал підприємства, його структурних елементів та характеру взаємодії між ними. В даний час аналіз складових економічного потенціалу майже не застосовується в управлінні, через недооцінку його значущості на результати діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам оцінювання потенціалу підприємств присвячено низку досліджень вітчизняних науковців, серед яких, зокрема, можна виділити таких авторів, як О. Є. Бабина, А. П. Гречан, Е. В. Лапин, І. В. Міняйленко, Ф. Е. Поклонський та ін. В роботах вказаних авторів досліджуються питання сутності потенціалу підприємства, як економічної категорії, визначаються складові, що його формують, досліджуються механізми управління потенціалом та теоретико-методологічна база його оцінювання.

Отже, **метою статті** є розвиток теоретичної бази аналізу ефективного використання економічного потенціалу підприємства в ринкових умовах. Недостатня відпрацьованість деяких аспектів проблеми дозволяє говорити про труднощі у визначенні основних її складових. У всякому разі складність і неоднозначність проблеми ефективного використання економічного потенціалу підприємства вимагають проведення додаткових досліджень у даному напрямку.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день однією з актуальних проблем сучасного українського підприємства є забезпечення конкурентоспроможності та її підтримка в умовах мінливого зовнішнього середовища. Дана проблема, в сукупності з цілим спектром інших, залишається для підприємства невирішеною, тому успішний розвиток бізнесу - це результат раціонального менеджменту, заснованого на використанні інформації про ресурси підприємства. Від якості наявних ресурсів та їх складових залежить те, наскільки динамічно підприємство буде розвиватися та відповідати сучасним ринковим вимогам. Крім того, діяльність економічного суб'єкту являє собою складну систему, яка аналізується за допомогою показників, що направлені на

підвищення його економічного потенціалу, тобто на збільшення або покращення якості наявних ресурсів.

Економічний потенціал окреслює наявні та приховані можливості, кількісний і якісний склад ресурсів, визначає стан підприємства в перспективі, шляхи подальшого розвитку [7, с. 60]. Джерела формування потенціалу та ефективність його використання впливають на економічні показники діяльності підприємства, такі як обсяги діяльності, доходи, витрати і т.д. [8, с. 235].

З точки зору економічної теорії, підприємство розглядається як відкрита економічна система, тому категорію "економічний потенціал підприємства" прийнято розглядати як тотожну категорію "потенціалу підприємства" [8, с. 235].

Термін "потенціал" походить від латинського "potentia" - "сила", в широкому сенсі означає засоби, запаси, джерела в наявності і що можуть бути мобілізовані, використані для досягнення визначеної мети, здійснення плану, рішення якої-небудь задачі [2, с. 154].

В "Економічній енциклопедії" вказується, що потенціал – це наявні ресурси економічного суб'єкта, їхня оптимальна структура та вміння раціонально використовувати їх для досягнення поставленої мети [5].

В інших наукових джерелах потенціал підприємства розглядається в багатьох аспектах, серед яких пріоритетним є досягнення успіху і забезпечення життєздатності підприємства в ринковому середовищі. Згідно з сучасними науковими поглядами, щодо природи виникнення та існування підприємств, потенціал підприємства розглядають як можливості системи, його ресурсів, здатностей і компетенцій створювати цінність для зацікавлених сторін [9]. Для кращого розуміння сутності поняття "потенціал підприємства" пропонуємо наочно представити у вигляді схеми взаємозалежність його складових (рис. 1).

Представлена взаємозалежність найбільш точно розкриває сутність поняття потенціал підприємства, дозволяє позначити дії підприємства для досягнення кінцевого результату.

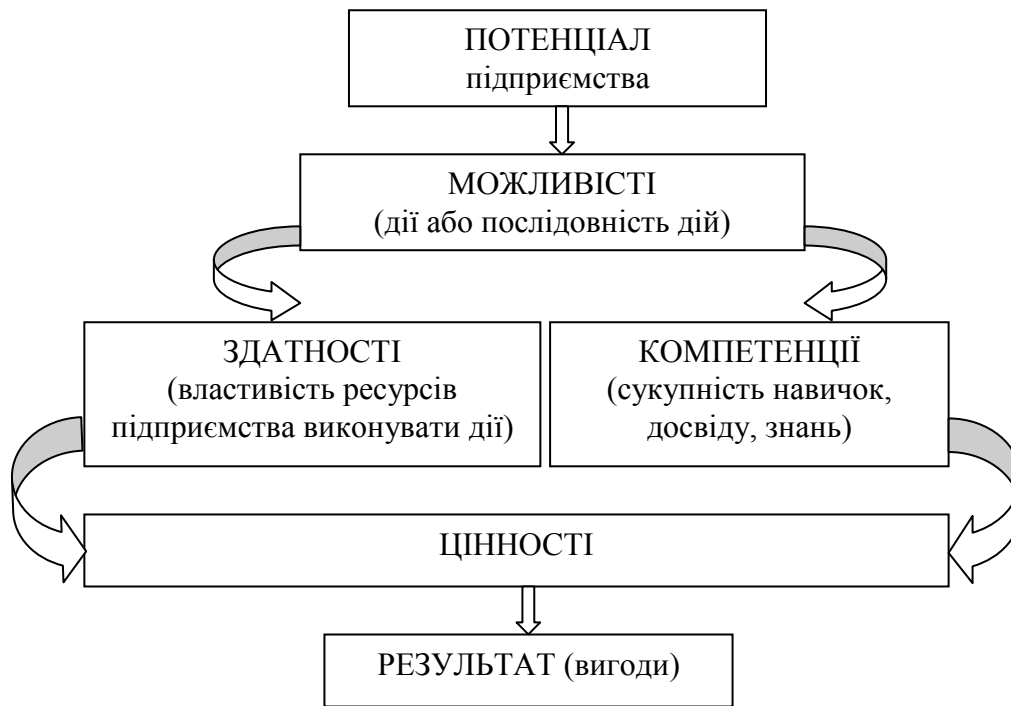

Рис. 1. Взаємозалежність складових потенціалу підприємства

Так, поняття “здатності” та “компетенції” походять від “можливості”. Можливості полягають в змозі підприємства здійснювати певну дію або послідовність дій. Здатності проявляються у властивостях ресурсів підприємства інтегровано виконувати завдання або дію, обумовлюють їх використання. Компетенції трактуються як сукупність навичок, досвіду, накопичених знань підприємства у певній галузі діяльності, мають характер виявлених здатностей. Втілення можливостей відбувається через створення підприємством цінностей, які є універсальною характеристикою виконання основних поставлених завдань. Цінності, які створюються, конкретизуються у результатах, а саме у набутих підприємством вигодах [7, с. 61].

Трактування категорії потенціалу з позицій “можливостей” використовується вченими для характеристики:

— можливостей економічної системи (поточних і майбутніх) трансформувати вхідні ресурси в економічні блага [17, с. 11; 15, с. 11] або використовувати їх для досягнення встановленої мети [5, с. 13];

— виробничого потенціалу, під яким розуміють сукупність наявних та потенційних можливостей, наявних чинників виробництва, забезпеченість його певними видами ресурсів [5, с. 13; 17, с. 14; 10 с. 48];

— потенціалу землі [17, с. 14], основних фондів, нематеріальних активів та оборотних засобів [15, с. 16].

Взагалі потенціал розглядають також як здатність до певних дій (визначати, формувати, задовольняти, функціонувати чи досягати) [16, с. 40].

Відмінним від розглянутих є визначення дослідниці Гречан А., згідно з яким потенціал підприємства "об'єднує в собі як просторові, так і часові характеристики, концентрує одночасно три рівні зв'язків і відносин: він відображає минуле, а саме сукупність властивостей, нагромаджених системою в процесі її становлення, і таких, що зумовлюють до її функціонування та розвитку в майбутньому, за допомогою сучасних можливостей" [4, с. 267; 15, с. 40].

При формуванні та використанні потенціалу підприємства проводиться його декомпозиція на складові, встановлюються їх функції та зв'язки, тобто здійснюється структуризація. Оптимальна структура повинна мати мінімальну кількість компонентів, проте вони повною мірою повинні виконувати задані функції. Так, С. Котирева та інші науковці пропонують виділяти взаємодію трьох складових, які охоплюють всі стратегічні компоненти підприємства та найбільш повно характеризують стан підприємства – ресурси, систему управління та діяльність персоналу [8, с. 235].

Структурування економічного потенціалу підприємства дає змогу проаналізувати його елементи на кожному етапі, як під час формування, так і в ході функціонування підприємства та є початковою умовою для виділення його основних характеристик задля використання, розвитку, відтворення і нарощування потенціалу, формування його стану відповідно до поставлених завдань підприємства [7, с. 64].

Для ефективного управління потенціалом необхідно визначити складові його елементів та фактори їх формування.

Найчастіше в науковій літературі виділяють такі елементи економічного потенціалу підприємства: виробничі, фінансові, науково-технічні або інноваційні, трудові, маркетингові, що постійно взаємодіють між собою та є сукупністю наявних ресурсів і можливостей.

Під виробничими елементами потенціалу підприємства слід розуміти відношення, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого виробничого результату при найбільш ефективному використанні інтелектуального капіталу (можливості професійних кадрів) підприємства для пошуку передових форм організації виробництва; наявної техніки (можливості основних засобів виробництва) в цілях отримання найбільш високого рівня технологій; матеріальних ресурсів для забезпечення максимальної економії і оборотності [13, с. 123].

Фінансові елементи потенціалу складаються з фінансових показників виробництва (прибуток, ліквідність, платоспроможність), потенційних інвестиційних можливостей [13, с. 122] та пов'язані з досягненням підприємством фінансових результатів, які віддзеркалюють ефективність діяльності підприємства з точки зору віддачі власного капіталу та забезпечення раціонального використання ресурсів [6].

Науково-технічні елементи потенціалу – узагальнена характеристика рівня наукового забезпечення виробництва (науки, техніки, технології), реальних можливостей підприємства використовувати досягнення науково-технічного прогресу, а також характеристики ступеню особистої участі в ньому [11, с. 31].

Інноваційні складові включають наявні ресурси підприємства, які створюють необхідні умови для оптимального їх використання з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому [16, с. 40].

Трудові (кадрові) елементи потенціалу розглядаються, як можливості працівників вирішувати поставлені завдання [9, с. 11]; виробляти продукцію (виконувати роботи, послуги) [15, с. 16; 16, с. 40]. Трудові ресурси іноді розглядають як інтелектуальні. Більшість авторів надають їм первинне

значення, оскільки люди - найвагоміший ресурс всякої установи і є центральною ланкою в будь-якій системі управління. В цілях аналізу людські ресурси підрозділяються на три складові: особи, що приймають рішення, колектив підприємства (співробітники як єдине ціле), персонал як трудовий потенціал [13, с.122].

Елементи маркетингового потенціалу визначають потенційний попит на продукцію і частку ринку, що займає підприємство, відношення підприємства з ринком праці, підприємства з ринком засобів виробництва.

Взаємодія елементів потенціалу підприємства характеризується як статичністю, що проявляється в структурі підприємства, так і динамікою, яка має місце в процесах, що проходять на підприємстві та роблять його «живим організмом», здатним реагувати на зміни зовнішнього середовища [1, с. 24]. Взагалі, потенціал підприємства - це його внутрішні і зовнішні конкурентні можливості, які дозволяють проводити ефективну конкурентну боротьбу на ринку, шляхом оптимального використання матеріальних і нематеріальних ресурсів. Так, у табл. 1 представлена узагальнена характеристика потенціалу підприємства, його елементів та складових.

Економічний потенціал, як складну, динамічну систему, що забезпечує ефективність господарської діяльності та економічне зростання підприємств можливо охарактеризувати за наступними рисами:

- економічний потенціал підприємства визначається його реальними можливостями в тій чи іншій сфері економічної діяльності, як реалізованими, так й нереалізованими через будь-які причини;

- можливості будь-якого підприємства залежать від наявних у нього ресурсів і резервів, які не використовуються у виробництві. Тому потенціал характеризується обсягом ресурсів і резервів як залучених, так і тих, що не беруть участь в господарській діяльності, але підготовлених до використання в ній;

- наявність ресурсів не охоплює вміння розпоряджатися ними. Постійно

Таблиця 1

Узагальнена характеристика потенціалу підприємства, його елементів та складових

отримують доходи тільки ті підприємства, які систематично удосконалюють свій потенціал. Економічний потенціал підприємства визначається спроможністю менеджерів використовувати ресурси для створення товарів і послуг та одержання максимального прибутку. Рівень і результати реалізації потенціалу підприємства визначаються обраною формою підприємництва з відповідною організаційною структурою [8, с. 238]; але, економічний потенціал підприємства також залежить і від зовнішнього середовища та при забезпеченні взаємодії й координації елементів потенціалу в їхньому взаємозв'язку із засобами господарювання (ресурсами), серед яких: фінансові, кадрові, технічні, організаційні, технологічні та управлінські ресурси, в процесі взаємодії відбувається перетворення [16, с. 40].

З метою досягнення повноцінного уявлення про економічний потенціал потрібно забезпечити комплексний підхід до його оцінки та аналізу з врахуванням галузевих особливостей підприємства, що дозволить оцінити ефективність використання наявних ресурсів.

Для цього проаналізуємо економічний потенціал підприємств легкої промисловості. Треба відзначити, що підприємства легкої промисловості розміщені в усіх областях України, зокрема в регіонах концентрації населення або пунктах надходження сировини. У легкій промисловості найбільшою підгалуззю є текстильна, до якої належить первинна обробка текстильної сировини, потім бавовняна, льняна, вовняна, шовкова, нетканих матеріалів, текстильно-галантерейна, трикотажна підгалузі.

Підприємства легкої промисловості раніше забезпечували істотний рівень виробництва ВВП та працевлаштування населення. На початку 90-х років галузь мала 25 підгалузей і понад 700 тис. робочих місць. Але за роки незалежності частка легкої промисловості в загальному обсязі промислового виробництва знизилася майже в 14 разів: з 10,8% в 1990 році до 0,8% в 2010 році. В галузі втрачено більше 600 тис. робочих місць. Основні показники діяльності підприємств легкої промисловості України за 2007-2010 роки наведено у табл. 2 [14, с. 189].

Основні показники діяльності підприємств
легкої промисловості України за 2007-2010 рр.

Показники діяльності підприємств легкої промисловості	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Обсяги реалізації промислової продукції, млн. грн.	7278,3	8346,8	7945,1	8529,7
у % до підсумку	0,9	0,9	0,9	0,8
Інвестиції в основний капітал (у фактичних цінах), млн. грн.	479	440	336	453
у % до загального обсягу у промисловості	0,7	0,6	0,5	0,8
Основні засоби підприємств (у фактичних цінах, на кінець року), млн. грн.	5519	5918	5741	6483
Вартість введених в дію нових основних засобів на кінець року, млн. грн.	259	345	216	344
Ступінь зносу основних засобів підприємств, %	45,7	44,1	47,4	45,3
Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	120	108	92	97
у % до загальної кількості працівників у промисловості	3,6	3,4	3,2	3,4
Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн.	810	1015	1052	1338
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, млн. грн.	65,9	-526,9	78,1	84,3
Чистий прибуток (збиток), млн. грн.	-4,0	-598,1	-17,0	-9,0
Підприємства, що одержали прибуток, % до загальної кількості	67,3	61,5	63,2	61,6
Підприємства, що одержали збиток, % до загальної кількості	32,7	38,5	36,8	38,4
Рентабельність операційної діяльності підприємств, %	0,7	-1,6	3,4	2,5

Виробничу складову потенціалу підприємств легкої промисловості характеризують показники:

- вартості основних засобів; за даними табл. 2, у 2007-2008 роках була позитивна динаміка. У 2009 році відбулось зменшення на 177 млн. грн., що є наслідком фінансової кризи підприємств, потім зростання на 742 млн. грн. в 2010 році – як ознака незначного їх зростання;
- вартість введених в дію основних засобів: у 2010 році, також, у порівнянні з 2009 роком, збільшилась на 59,3 %;
- ступень зносу основних засобів залишається дуже високою-45,3 %.

Про стан фінансової складової потенціалу підприємств легкої промисловості

свідчать показники фінансових результатів та рентабельності оперативної діяльності. Загальна сума збитку 598,1 млн. грн., яка спостерігалась у 2008 році, викликана впливом глобальної фінансової кризи, а в 2010 році фінансовий результат підприємств зріс на 7,9 %, у порівнянні з 2009 роком, і зменшилися збитки. Поряд з цим збільшилась кількість збиткових підприємств на 1,6%, рентабельність також зменшилась на 0,9 %.

Інноваційний потенціал підприємств охарактеризуємо кількістю впроваджених нових технологій. Так, частка підприємств легкої промисловості, що впроваджують інновації, значно нижче, ніж у промисловості в цілому. З даних табл. 2 видно, що у легкій промисловості України у 2008-2010 роках обсяг інвестицій зменшився з 479 млн. грн. до 453 млн. грн.

Щодо аналізу трудового потенціалу підприємств, відзначимо, що рівень оплати праці в легкій промисловості дуже низький. З табл. 2 видно, що середньомісячна номінальна заробітна плата збільшилась в 2010 році на 286 грн. від 2009 року, але вона на 644,63 грн. менше від показника середньої заробітної плати, за даними Пенсійного фонду, згідно з якими в 2010 році вона складає 1982,63 грн. [12]. Середньооблікова кількість штатних працівників в порівнянні з 2009 роком збільшилась на 5 тис. осіб, але в порівнянні з 2007 роком вона зменшилась на 23 тис.

Для аналізу маркетингового потенціалу підприємств легкої промисловості використовуємо значення показників обсягу реалізованої продукції, які у 2010 році зросли з 7278,3 млн. грн. у 2007 році до 8529,7 млн. грн., отже, питома вага легкої промисловості в загальному обсязі реалізованої продукції складала у 2010 році лише 0,8%. Але аналізувати маркетинговий потенціал підприємств легкої промисловості складно, оскільки більшість з них працюють за давальницькими схемами. За експертними оцінками, від 70% до 95% швейної продукції в Україні зараз виготовляється за такими схемами [3, С.14]. Подібна практика негативно впливає на створення збутової політики та рівень конкурентоспроможності підприємства.

Такий стан підприємств легкої промисловості України, на думку представників галузевих організацій вітчизняного бізнесу, пояснюється несприятливими для вітчизняного виробника умовами вступу України до СОТ та відсутністю програми

підтримки підприємств галузі. Отже, вирішення системних проблем легкої промисловості потребує цілісної послідовної державної політики, що передбачає гармонізацію державного регулювання у різних сферах управління: податковій, митній, фінансово-інвестиційній, інноваційній, тощо.

Результати аналізу надають можливість комплексно оцінити стан підприємства, його ресурси, ефективність використання економічного потенціалу, а також знайти можливості його зростання, обґрунтувати рішення, що приймаються. Підприємство повинно розглядатися як складна система, що знаходиться під впливом чинників, які постійно змінюються і розвиваються. Стратегічне планування діяльності підприємств вимагає достатнього обсягу інформації, отриманої в процесі аналізу потенційних можливостей підприємства. Від якості проведеного аналізу залежить ефективність управлінських рішень.

Оцінка та аналіз потенціалу підприємства необхідно проводити регулярно для того, щоб своєчасно враховувати зміни конкурентного середовища, а також фактори внутрішнього стану підприємства, що може бути підґрунтям побудови моделі щодо управління конкурентними перевагами підприємства.

Аналіз потенціалу підприємства повинен включати значний обсяг показників, які дозволяють розкрити значення кожної із складових економічного потенціалу. Основним джерелом інформації для визначення та оцінки потенціалу підприємства є дані, що наведено в фінансовій звітності, а в загалі в формах “Баланс” та “Звіт про фінансові результати”. Будь-яке підприємство незалежно від розмірів, прибутковості, форм управління взаємодіє з ринковим середовищем, тому потрібна розробка комплексної системи показників для характеристики усіх аспектів його господарської діяльності.

Висновки. Узагальнення наукових підходів до дефініції потенціалу підприємства дозволяє визначити його, як сукупність поточних і майбутніх можливостей або ресурсів підприємства та спроможність персоналу до їхнього ефективного використання в умовах зміни внутрішнього та зовнішнього середовища.

Запропонована у статті класифікація потенціалу за складовими та факторами впливу дозволяє підвищити ефективність стратегічного управління підприємством та зростання його конкурентоздатності.

Заздалегідь спланований порядок формування складу і структури економічного потенціалу позитивно впливає на результати діяльності підприємства; при необхідній умові ефективного та інтенсивного використання ресурсів, що базується на впровадженні передових досягнень науково-технічного прогресу у виробництво, застосуванні нових технологій, підвищенні рівня освіти і кваліфікації працівників, поліпшенні форм і методів організації виробництва, економії витрат фінансових і природних ресурсів, тощо.

Подана у статті система показників, для оцінки потенціалу підприємства, не є абсолютною; у кожному конкретному випадку вона може бути доповнена показниками, які характеризують зміни ринкового середовища. Показники, що розкривають окремі аспекти діяльності підприємства, повинні вибиратися з усієї множини, так, щоб найбільш повно характеризувати діяльність підприємства в конкретних умовах ринку.

Стосовно аналізу складових економічного потенціалу підприємств легкої промисловості, слід зазначити, що існує низка причин, які впливають на кількісний і якісний склад ресурсів та їх ефективне використання на підприємстві. Отже, розробка та використання конкретних методик та окремих показників з врахуванням складових потенціалу, дозволить отримати найповнішу інформацію, щодо рівня можливостей підприємств, що є напрямком подальших досліджень авторів.

Література

1. **Бабина О. Є.** Потенціал як системна економічна категорія [Електронний ресурс] / О. Е. Бабина // Вісник економіки транспорту і промисловості — 2011— № 36 — Режим доступу: http://www.nbuiv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2011_36/11boetsp.pdf
2. **Большая советская энциклопедия.** М., 1977. Т. 20. 428 с.
3. **Войнаренко М. П.** Стратегія розвитку легкої промисловості [Електронний ресурс] / М. П. Войнаренко // Вісник

- Хмельницького національного університету – 2009.– № 6. – Т.1.– С.13 — 19. –
Режим доступу до журн.:
http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2009_6_1/013-019.pdf
4. **Гречан А. П.** Методологічні основи розвитку легкої промисловості на інноваційних засадах: дис. доктора екон. наук: 08.07.01 / Гречан Алла Павлівна. - К., 2005. - 459 с.
5. **Економічна** енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 //Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2002. – 952 с. 6. **Квятковська Л. А.** Формування оцінки ефективності виробничого потенціалу промислового підприємства з використанням збалансованої системи показників [Електронний ресурс] /Л. А. Квятковська // Ефективна економіка — 2010. — № 6 — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=238>
7. **Коваль Л. В.** Економічний потенціал підприємства: сутність та структура [Електронний ресурс] / Л. В. Коваль // Вісник Національний університет "Львівська політехніка.— 2010. — № 690.— Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Logistyka/2010_690/11.pdf
8. **Котирєва С. О.** Сутність та особливості управління економічним потенціалом підприємства [Електронний ресурс] / С. О. Котирєва, С. Т. Дуда, К. А. Львівська // Науковий вісник. — 2007. — №17.1 — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/17_1/234_Kotyriewa_17_1.pdf
9. **Краснокутська Н. С.** Потенціал торговельного підприємства: теорія та методологія дослідження: моногр. / Н.С. Краснокутська. – Харків: Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі, 2010. – 247 с. 10. **Лапин Е. В.** Экономический потенциал предприятия: [Монографія] / Е. В. Лапин. - Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. -310 с. 11. **Міняйленко І. В.** Науково-методичні аспекти оцінювання потенціалу підприємств легкої промисловості [Електронний ресурс] / І. В. Міняйленко, О. В. Микитенко // Вісник Хмельницького національного університету.— 2011. — №1.— Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2011_1/031-035.pdf
12. **Показники** середньомісячної заробітної плати для призначення пенсій [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/pens/zp->

- реп-а/ 13. **Поклонский Ф. Е.** Развитие конкурентоспособности продукции, що випускається, як результат ефективного використання потенціалу підприємства / Ф. Е. Поклонский , Е. Ю. Мамченко // ДонДУУ МЕНЕДЖЕР .— 2007. — №3 (41) — С. 121 — 126. 14. **Посторонко В. М.** Тенденції розвитку підприємств легкої промисловості України [Електронний ресурс] / В. М. Посторонко //Вісник ЖДТУ.— 2012. — №1 (59) — С. 188 — 191. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2012_1_2/41.pdf
15. **Стратегічне управління потенціалом підприємства: [Монографія]** / НАН України. Ін-т економіки пром-сті/ Б. Г. Шелегеда, Н. В. Касьянова, А. Я. Берсуцький та ін. - Донецьк: ДонУЕП, 2006. - 219с. - На тит. арк. авт. не зазнач. - Бібліогр.: С. 211-219. 16. **Тарасенко І. О.** Оцінювання економічного потенціалу підприємства в контексті сталого розвитку / І. О. Тарасенко // Легка промисловість.— 2009.— №4. — С. 40 — 43. 17. **Федонін О. С.** Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. / О. С. Федонін, І. М. Рєпіна, О. І. Олексик. - К. : КНЕУ, 2003. - 316 с.

Література

1. Бабина О. Є. Потенціал як системна економічна категорія [Електронний ресурс] / О. Е. Бабина // Вісник економіки транспорту і промисловості — 2011— № 36 — Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/Vetp/2011_36/11boetsp.pdf
2. Большая советская энциклопедия. М., 1977. Т. 20. 428 с
3. Волков Д. В. Оценка конкурентоспособности предприятий: теоретико-методологические подходы [Електронний ресурс] / Д. В. Волков // Вести высших учебных заведений черноземья.— 2010.— №1 (19) — Режим доступа: http://www.stu.lipetsk.ru/files/materials/3718/2010_1_020.pdf
4. Гречан А. П. Методологічні основи розвитку легкої промисловості на інноваційних засадах: дис.. доктора екон. наук: 08.07.01 / Гречан Алла Павлівна. - К., 2005. - 459 с.
5. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 //Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2002. – 952 с.
6. Квятковська Л. А. Формування оцінки ефективності виробничого потенціалу промислового підприємства з використанням збалансованої системи показників [Електронний ресурс] /Л. А. Квятковська // Ефективна економіка — 2010. — № 6 — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=238>
7. Коваль Л. В. Економічний потенціал підприємства: сутність та структура [Електронний ресурс] / Л. В. Коваль // Вісник Національний університет "Львівська політехніка.— 2010. — № 690.— Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Logistyka/2010_690/11.pdf
8. Котирева С. О. Сутність та особливості управління економічним потенціалом підприємства [Електронний ресурс] / С. О. Котирева, С. Т. Дуда, К. А. Львівська // Науковий вісник. — 2007. — №17.1 — Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlts/17_1/234_Kotyriewa_17_1.pdf

9. Краснокутська Н.С. Потенціал торговельного підприємства: теорія та методологія дослідження: моногр. / Н.С. Краснокутська. – Харків: Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі, 2010. – 247 с.
10. Лапин Е. В. Экономический потенциал предприятия : [Монографія] / Е. В. Лапин. - Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. -310 с.
11. Міняйленко І. В. Науково-методичні аспекти оцінювання потенціалу підприємств легкої промисловості [Електронний ресурс] / І. В. Міняйленко, О. В. Микитенко // Вісник Хмельницького національного університету.— 2011. — №1.— Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2011_1/031-035.pdf
12. Нурмаганбетов К. Р., Методика оценки конкурентоспособности предприятия легкой промышленности [Електронний ресурс] /К. Р. Нурмаганбетов, Н.Д. Есмагулов // Организатор производства. - 2009. - N 2. - С. 90-93. Режим доступу: www.organizator.vorstu.ru/2009/2-51.pdf
13. Полянська А.С. Ресурсне забезпечення розвитку організацій в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс] / А. С. Полянська— Режим доступу: www.pdaa.edu.ua/np/pdf/81.pdf
14. Поклонский Ф. Е. Развитие конкурентоспособности продукции, що випускається, як результат ефективного використання потенціалу підприємства / Ф. Е. Поклонский , Е. Ю. Мамченко // ДонДУУ МЕНЕДЖЕР .— 2007. — №3 (41) — С. 121 — 126
15. Прохорова В. В. Ресурсний потенціал економічного зростання [Електронний ресурс] / В. В. Прохорова — Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2009_28_2/statti/23.htm__
16. Роміцина А. В. Аналіз економічного потенціалу як основа стратегічного планування підприємств вантажного автомобільного транспорту [Електронний ресурс] / А. В. Роміцина — Режим доступу: <http://sun.tsu.ru/mminfo/000063105/345/image/345-158.pdf>

17. Стратегічне управління потенціалом підприємства: [Монографія] / НАН України. Ін-т економіки пром-сті/ Б. Г. Шелегеда, Н. В. Касьянова, А. Я. Берсуцький та ін. - Донецьк: ДонУЕП, 2006. - 219с. - На тит. арк. авт. не зазнач. -Бібліогр.: С. 211-219

18. Тарасенко І.О. Оцінювання економічного потенціалу підприємства в контексті сталого розвитку / І. О. Тарасенко // Легка промисловість.— 2009.— №4. — С. 40 — 43.

19. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. / О. С. Федонін, І. М. Рєпіна, О. І. Олексик. - К. : КНЕУ, 2003. - 316 с

20. Франів І. А. Теоретичні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємства [Електронний ресурс] / І. А. Франів, Л.М. Коваль, Р.Р. Русин-Гриник // Механізм регулювання економіки.— 2010. — № 3, Т. 1 — С. 149 — 153 — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mre/2010_3/3_5.pdf

Посторонко В.М. Тенденції розвитку підприємств легкої промисловості України http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2012_1_2/41.pdf

Войнаренко М. П. Стратегія розвитку легкої промисловості [Електронний ресурс] / М. П. Войнаренко // Вісник Хмельницького національного університету – 2009.– № 6. – Т.1.– С.13 — 19. – Режим доступу до журн.: http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2009_6_1/013-019.pdf

Пенсійним фондом України [].<http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/pens/zp-pen-a/>

БИЗНЕСИНФОРМ № 3 '2009 Теоретические основы оценки экономического потенциала предприятия

Цыбульская Э. И. http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Bi/2009_3/58-61.pdf

Прежде чем заниматься вопросом оценки ЭПП, необходимо уяснить сущность понятия «экономический потенциал предприятия».

№ 1(5) – 2011 январь Подходы к оценке экономического потенциала
Арестова Н.В. i

http://www.company-nm.com/files/2011_jan/14-16.pdf

Аналіз ефективності використання економічного потенціалу підприємств легкої промисловості

Аналіз показників показує, що найбільший спад рівня виробництва в галузі спостерігався у 2007-2008 рр., що обумовлено впливом глобальної фінансової кризи. Так, 38,5% підприємств легкої промисловості у 2008 році були збитковими, загальна сума збитку склала

-598,1 млн. грн. [10].

Потужність легкої промисловості України за роки незалежності зменшилась у десятки разів. Сьогодні вона складається з 17 підгалузей, в яких функціонує біля 10 тисяч підприємств і забезпечує зайнятість менше 100 тис. працівників. Питома вага легкої промисловості в

загальному обсязі реалізованої продукції складала у 2010 році лише 0,8% [10, С. 194]. Між тим, ємність внутрішнього ринку товарів легкої промисловості оцінюється на рівні 40 млрд. грн. щорічно [13], серед яких, за офіційними даними, вітчизняні товари складають лише 8,5 млрд. грн. Спад виробництва в галузі продовжився й у 2009 році, після чого, у 2010 році спостерігалось зростання деяких показників: обсяги реалізації продукції зросли на 7,4%, інвестиції в основний капітал – на 34,8%, вартість введення в дію нових основних засобів – на 59,3%, кількість працівників – на 5,4%, трохи зріс фінансовий результат підприємств і зменшилися збитки, але збільшилась кількість збиткових підприємств і зменшилась рентабельність. Ступінь зносу основних засобів залишається дуже високою – 45,8% у 2010 р. Аналогічні тенденції мали місце і для показників виробництва окремих видів товарів легкої промисловості. У 2009 р. у порівнянні з 2007 р. виробництво тканин скоротилося майже на чверть – на 24,1%, полотна трикотажного – на 40,24%, виробів панчішно-шкарпеткових – на 1,33%, светрів, джемперів, полуверів – більше ніж наполовину (на 60,53%), одягу верхнього трикотажного – на 16,6%, трикотажу спіднього – на 26,2%. Але у 2010 році спостерігалось деяке зростання цих видів товарів.

Кількість впроваджених нових технологічних процесів [7, С. 227-228] скоротилася з 72 до 21(скорочення на 70,8%). Слід відзначити, що у 2010 р. цей процес трохи активувався і їх кількість зросла до 27. Але частка підприємств легкої промисловості, що впроваджують інновації, залишається значно нижче, ніж у промисловості в цілому [11, С. 168]. Інновації у 2010 р. реалізовували [11, С. 170] лише 35 підприємств легкої промисловості, 30 з яких працювали у секторі текстильного виробництва та пошитті одягу і 5 підприємств у секторі виробництва шкіри та виробів зі шкіри. Як видно з таблиці 2, у легкій промисловості України у 2008-2010 рр. інноваційні процеси

впроваджували лише 6,4% підприємств від їх загальної кількості. Менше 3 % підприємств впроваджували організаційні та маркетингові інновації.

Залишається низьким і рівень оплати праці в легкій промисловості, що пояснюється наявністю великої частки ручної праці. Підприємства легкої промисловості є працевісткими, але рівень оплати праці не відповідає працевитратам, оскільки у нас, як прийнято казати, є в наявності "дешева робоча сила". Цим досить активно користуються закордонні партнери, зокрема із Західної Європи, які і пропонують нашим підприємствам працювати за толінговими схемами. Але в той же час оплата праці в Україні вище, ніж в країнах Азії, тому продукція останніх є набагато дешевшою.

Майже всі підприємства легкої промисловості (97,9%) знаходяться у приватній власності, державними є лише 0,9% підприємств. Малі підприємства виробляють 18,9% обсягів всієї реалізованої продукції і забезпечують зайнятість

30,2% найманих працівників в галузі [4, С. 183; 189]. Тому це один з секторів економіки, який потребує державної підтримки.

Что – самая сладкая сладость на свете?

Сахар – могла я когда-то ответить.

Мед, мармелад, пастила.. и щербет..

Только теперь поняла я ответ -

Родного ребеночка – запах макушки,

Что остается на нашей подушке,

Пальчики нежные.. и ноготки–

Попка, коленочки...и локотки...

Что – самая горькая горечь на свете?

Горчица – могла я когда-то ответить...

Редька и уксус... полынь и хинин..

Ну а теперь – мой ответ – лишь один:

Губки дрожащие – плач на подходе

Вот от чего мое сердце заходит

Самая горечь – родного ребенка –

Полные слез и обиды глазенки..

Легкая промышленность. В Луганской области легкая промышленность представлена трикотажной, швейной, обувной подотраслями. В структуре производства отрасли швейная занимает 95,6%, обувная – 4,4%. Всего осуществляют производственную деятельность около 80 предприятий разных форм собственности. Ведущими предприятиями являются ПАО «Глория Джинс», ПАО «Лутри», ПАО «Свердловская швейная фабрика», ООО «Салама», ОДО «Алчевскспецодежда», ЧАО «Брянковчанка».

Предприятия малого бизнеса обеспечивают до 10% объемов производства в швейном секторе, преимущественно ориентируя свою продукцию на внутренний рынок.

По итогам 2011 года в легкой промышленности прирост продукции по сравнению с 2010 годом составил 2,4%. В производстве кожи, изделий из кожи и других материалов объемы продукции увеличились на 38,4%; текстильном производстве, производстве одежды, меха и изделий из меха – на 1,5%. За 2011 год выпущено 12,7 млн. шт. трикотажа нижнего белья, 365,9 тыс. пар изделий чулочно-носочных трикотажных машинного или ручного вязания; 111,5 тыс. шт. брюк и бриджей женских и девичьих; 111,8 тыс. шт. жакетов и блейзеров, пиджаков, курток типа пиджаков, джемперов и аналогичных женских изделий; 62,3 тыс. шт. белья постельного; 61,6 тыс. пар обуви.

Индекс роста в 2010 году по сравнению с 2009 годом составил 129,7%; в 2011 году по сравнению с 2010 годом – 102,4%.

Продолжает развиваться кооперация между предприятиями легкой промышленности и других отраслей.

<http://govuadocs.com.ua/docs/73/index-240081.html?page=4> **Краткая характеристика ключевых комплексов и отраслей экономики участников Еврорегиона «Донбасс»**

Потенциальные возможности предприятий легкой промышленности позволяет производить широкий спектр товаров, способных удовлетворить весь спрос внутреннего рынка.

Отрасль состоит из 17 подотраслей, имеет мощный производственный потенциал, способный производить широкий спектр товаров широкого употребления и промышленного назначения. В то же время легкая промышленность связана со многими смежными отраслями и обслуживает весь хозяйственный комплекс страны.

Легкая промышленность – ведущая отрасль народного хозяйства Украины, которая включает 17 подотраслей, имеет мощный производственный потенциал, который должен удовлетворять потребности общества в товарах народного потребления и промышленного назначения и способствовать улучшению качества жизни. В то же время, легкая промышленность связана со

многими смежными отраслями и обслуживает весь хозяйственный комплекс страны.

Легкая промышленность Украины исторически имеет мощный потенциал. В отрасли работает свыше 10 тыс. предприятий, из них: в текстильной промышленности – 2,5 тыс., производстве готовой одежды и меха – 6 тыс., производстве кожи и кожной обуви – 1,5 тыс. Практически все предприятия легкой промышленности приватизированы, меньше одного процента от общего количества составляют предприятия государственной собственности.